

MASD - Fuktrelaterad hudskada

Moisture-Associated Skin Damage - MASD

Är ett samlingsnamn för olika sorters hudskador som orsakas av friktion i samband med överexponering av kroppsvätskor såsom svett, urin, avföring, sårsekret, saliv eller slem.

MASD är en typ av kontakteksem som uppstår på grund av friktion som försvagar hudens naturliga skyddsbarriär i en fuktig miljö, vilket är en grogrund för bakterier. Friktion kan uppstå på grund av att huden skaver mot varandra i ett hudveck, mot sömmar eller från underlag i säng/rullstol. Tillsammans med kemiskt irriterande ämnen som bl.a. tvål, urin eller avföring leder detta till inflammation i vävnaden som ibland ger öppna sår.

Man skiljer på trycksår och MASD, då de ska behandlas och klassificeras på olika sätt.

MASD är orsakat av friktion i ett fuktigt område, i hudveck, runt genitalier, bakom ändtarmen eller runt sår och stomier.

Såren är ytliga med en diffus "luddig" oregelbunden sårkant, ofta utspridda i flera såröar på en större yta. Såret är ofta ett spegelsår, dvs 2 likadana sår på varsin sida om ett hudveck eller en spricka, fukt finns närvarande i området.

Dessa sår blir endast djupa om de blir infekterade eller är i kombination med ett trycksår. Detta är inte ovanligt eftersom en fuktig hud som är svullen och skör lättare går sönder när den utsätts för tryck, skjuv eller friktion.

Trycksår är ett sår på ett avgränsat område med skarpa kanter som uppstår på grund av tryck och/eller skjuv och uppstår vanligtvis ovan ett benutskott. Klassificeras efter djupet i en sex gradig skala.

Här beskrivs två av de vanligaste MASD problemen vi behandlar på Aleris Rehab Station.

Incontinence-Associated Dermatitis - IAD

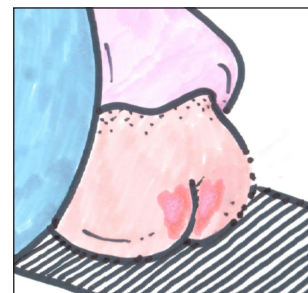
IAD beskriver en hudskada som uppkommer på grund av exponering av urin-/avföringsläckage. Problemet är så vanligt förekommande att en av tre personer med inkontinens drabbas.

IAD klassas enligt efter skadans omfattning i kategori 1A-2B.

Att arbeta förebyggande är mycket viktigt!

Lös avföring/diarré ökar risken för IAD 4-5 ggr och kan förebyggas genom att använda mer avancerade barriärprodukter direkt.

Lös avföring är mer "frätande" samt att det medför mer frekvent avtvättning som bidrar till ytterligare slitage på den redan ansatta huden.

Förebyggande åtgärder

- Regelbundna toaletterutiner.
- Se över medicinering som påverkar, t.ex. antibiotika, immundämpande medel och inställning av blodsockernivån vid diabetes (P-glucos).
- Personanpassa inkontinensskydd som har bra uppsugningsförmåga och utför byte av skydd innan huden påverkas.
- God hygien är viktigt men avtvättning bör inte utföras vid varje byte av inkontinensskydd/toabesök vid urinering.
- Använd barriärtvättlappar (Cavilon, Shield, Bagbath, Swash) istället för tvål och vatten vid inkontinens med hudproblematik.
- Använd förebyggande/behandlande barriärprodukter efter behov.
- Överväg om KAD/SPK och/eller stomi behövs för sårsläkning när inte regelbundna toaletterutiner och tarmsköljning (irrigation) räcker.

Behandling vid all MASD

Tvätta området med barriärtvättlapp, använd även barriärkräm. Vid inflammation, smärta och öppet sår rekommenderas istället behandling med Cavilon Advance Skin Protectant (använd inga andra barriärprodukter samtidigt).

Behandla infektioner innan!

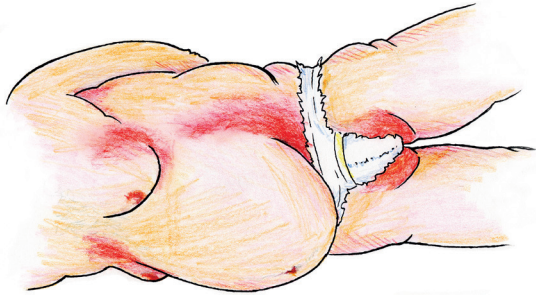
Personer med förlamning behöver ha ett förband på öppna MASD sår/sköra områden på sitt-/liggytan för att möjliggöra läkning. **Exempel:** PolyMem på sår nära anus alt Mepilex Border som har skonsam tejp.

Tejpa aldrig på skör hud!

Intertriginous Dermatitis, även kallad Intertrigo

Är ett inflammatoriskt tillstånd som uppkommer i hudveck och orsakas av "fuktånga" ihop med inflammation p.g.a. långvarig retning av huden genom friktion mellan de motstående hudytorna. Huden är röd, öm och kan kännas grov. Det kan även uppstå sprickor/ytliga sår i området.

Intertrigo är vanligt förekommande vid hög bakteriell påverkan och uppkommer där man har nedsatt/ingen luftcirkulation som i ljumskveck, magveck, under bröst, i armhålan, mellan tår, i spastiskt knutna händer och som en spricka mellan skinkorna.

Observera att hos förlamade personer kan en spricka i ett fuktigt område lätt bli ett stort sår om någon drar isär skinkan vid vändning eller när man rättar till någon på hygienstol.

Förebyggande åtgärder

- Använd efter behov kläder av naturliga fibrer med låg friktion.
- Torka huden torr, gnugga ej!
För personer med återkommande fuktproblematik finns det även speciella skydd som effektivt absorberar fukt i hudveck och håller huden torr samtidigt som den är andningsbar.

Exempel: Remsor av lammull (Mills Lammull), Ligasano tamponad.

Ej att rekommendera: användande av puder, majs/potatismjöl, gasväv, tygbitar av lakan, toalettpapper eller dyligt, då det inte transporterar bort fukten vilket kan leda till ökad problematik.

Svampinfektion

Skadad hud i hudveck leder ofta till svampinfektioner orsakade av Candida jästsvampar och bakterier som behöver behandling.

Behandling: Svampinfektion och odör kan både förebyggas och behandlas med Sorbact ribbon gause (använd ej ihop med salva). Vid kraftigare rodnader kan en svampbehandlande kräm behövas.

Sammanfattning

Fuktskadad hud är en vanlig komplikation när man är överviktig, har inkontinens-problematik eller använder inkontinensskydd felaktigt. En fuktig hud sväller lätt och blir skör vilket kan leda till trycksår. Att få en fuktskada och/eller ett trycksår i sittregionen som rullstolsburen kan det leda till stora inskränkningar av vardagslivet. Att hitta strategier för toalettrutiner, hygien och daglig hudinspektion samt att avlasta vid första tecken på rodnad och åtgärda problemet kan förhindra långvarigt lidande.

För dig som vill veta mer

För mer information rekommenderas:

MASD avsnitt i boken Skitenkelt 2 (se nedan) som finns på universitetsbibliotek och säljs på Aleris Rehab Station [HÄR](#)

Internationella best practise riktlinjerna om MASD 2020: [LÄS HÄR](#)

IAD riktlinjer 2015: [LÄS HÄR](#)

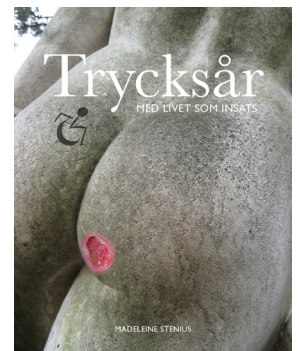
Boken Trycksår - Med livet som insats som [SÄLJS HÄR](#)

Filmen Trycksårs-skolan kan ni titta på [HÄR](#)

Du som har en rörelsenedsättning är välkommen till Aleris Rehab Station Academys utbildningar om hur man förebygger och läker trycksår & MASD. För utbildning av assistenter, vård- och rehabpersonal se vårt kursutbud på hemsidan. [LÄS HÄR](#)

Skitenkelt 2 - Om tarm- och blåsrubbning
M. Stenius 2021 (version 1, 2011)
ISBN 978-91-519-8295-3

Boken Trycksår - Med livet som insats
M. Stenius 2016
ISBN 978-91-639-0147-8

© Madeleine Stenius
Utbildningsansvarig
Aleris Rehab Station Academy
2023 (version 1, 2020)